

Ösztöndíj beszámoló

Történészként, kutatásom szűkebb fókuszja a dualizmuskori Kolozsvár, a város több évszázados fennállásának egy viszonylag nyugodt, zavartalan fejlődést, épülést és szépülést biztosító ötvenegy esztendeje. Egy olyan időszak, amelyben a város közéleté az új típusú, politikai tényezőként is szerepet vállaló sajtónak köszönhetően színes, konfliktusoktól korántsem mentes, néhol egyenesen börleszk hangulatot árasztó kavalkád volt, és amelynek számtalan részlete a nagy közönség előtt alig ismert. A téma, tehát, valósággal az utcán hevert, pontosabban a könyvtárban, így hát nekiláttam a dualizmuskori sajtóból kihámozható történetekből apró, reményeim szerint szórakoztató elbeszéléseket faragni, tartva magam viszont – amennyire lehetséges – a történelmi hitelességhez. Célom tehát nemcsak szórakoztatni, de informálni is a közönéget e korszak kis-nagy kolozsvári eseményeiről.

Az elmúlt egy esztendőben az ösztöndíj tetemes részének ráfordításával elvégeztem az anyaggyűjtés nagyját. Rendszeresen látogattam a Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár időszakos kiadványokra szakosodott részlegét és befényképeztem az 1867-től megjelenő *Magyar Polgár*, az 1880-tól kiadott *Ellenzék*, a későbbiekben hol létező, hol megszűnő *Kelet*, *Kolozsvár*, *Kolozsvári Közlöny*, *Újság* napilapok teljes évfolyamait, ugyanakkor kolozsvári hetilapokat is, mint az *Erdélyi Napló* vagy az *Erdélyi Híradó*. Egynémely személyiség, lebontott épület, beépített utcarészlet, vagy olyan országos esemény, amelyről további részletekre volt szükség annak érdekében, hogy a teljes tabló a maga pompájában megmutatkozzék, és amelyekről viszont természetes módon a sajtó nem nyújt elég információt (feladatai közé ez nem tartozott), kénytelen voltam másodlagos forrásokhoz is nyúlni. Korabeli naplókat kutatok fel, külföldi utazók leírásait olvasom és a korszak turisztikai, illetve történelmi segédanyagait szerzem be, ellátogatok helyszínekre, és a városi könyv- és levéltárak gyűjteményeiben különféle fényképek és festmények lenyomatai után szaglászom. A munkában megbízható segítséget nyújt az Arcanum-dvd sorozat, Gaál György, Killyéni András és Asztalos Lajos helytörténészek kutatási eredményei, de néha egyes, a régvolt Kolozsvárt bemutatni vágyó facebook-oldalak fényképgyűjteményei is hasznomra válnak.

Az alkotói munka folyamán akaratlanul is a történetek valóságértékéhez igyekszem visszanyúlni, viszont egynémely eseményt a különféle hatalmi tényező szolgálatában álló sajtótermékek szükségszerűen más és más szempontból jelenítenek meg. Egyazon történetről

egyét ír az ellenzéki újság, mást a kormánypárti. Például egy 1901 augusztusában lezajlott, gyilkosággal egybekötött rendőri kihágást és az azt követő utcai demonstrációkat az ellenzéki sajtó már-már mulatságosan dramatizálja, az események elfajulásáért kizárólag a rendőröket teszi felelőssé, és a rendbontást egyfajta elégtételnek állítja be, ezért itt-ott a csőcselék fejletlen rongálásait is elhallgatja, míg a kormánypárti igyekszik a rendőrök pártján állni és a maga részéről a tömeget démonizálja. Ez esetben például szükségszerűen az Országos Széchényi Könyvtár gyűjteményében található *Rendőri Lapok* hasábjain idevágó beszámolót, ugyanakkor a kolozsvári törvényhatósági bizottság jelentéseit is át kellett nézmem a levéltárban annak érdekében, hogy egy kiegyensúlyozott, árnyalt és a valósághoz minél közelebb álló képet kapjak erről az eseményről, amely ekkor a kolozsvári rendőrség reformjához vezetett, gyökeresen átírva a helyi rendfenntartók magatartási szabályait és büntetőjogi eljárásait.

Más esetben „félreállítottam az útból” a magyar történezt, és például az 1894-ben lezajlott memorandista pernek utánanéztem a korabeli francia, német és angol nyelvű sajtóban, látván azt is tehát, mily nagyfokú presztízsvesztést jelentett ez esemény a magyar politikai körök nyugati megítélésében. Próbálok ugyanakkor távolságot tartani a város összes sajtótermékének nacionalista uszításaitól is, ezért a memorandista perről szóló elbeszélést kissé ironikusra faragom majd meg.

Az alkotási folyamat így egyúttal pozitívan járul hozzá a korról folytatott általános kutatásaim eredményeinek árnyalásához, az ösztöndíjat tehát nem csupán mint író, de mint történész is hálásan köszönöm.

Reményeim szerint a kézirattal októberig elkészülök, a kolozsvári székhelyű Erdélyi Híradó kiadó máris érdeklődik iránta.